ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՊՈԼՍՈՅ համար, տարեկան 60 ղրշ. Վեցամսեայ 30 ղրշ. Եռամսեայ 20 ղրշ. — ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ համար, տարեկան 80 ղրշ. Վեցամսեայ 40 ղրշ. Եռամսեայ 25 ղրշ. — ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ համար, Տարեկան 22 ֆր. Վեցամսեայ 11 ֆր.:
ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐՈՂԸ ՄԻԱՅՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴ Է

ԶԵՌՔԷ 10 ՓԱՐԱ

Bureaux de la rédaction du Journal Arménien DZAGHIK
Galata, Kourchounlou han, N· 7

ԾԱՂԻԿ
ԾՐԱԳԻՐ

"زاغيك" ارمنيجه يومى وسياسى غزيتەدر

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
Կալաթա, Գուրչունլու խան, թիւ 7
ՍԱԳԱՏԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ուղղուած ամէն թղթակցութիւն պէտք է *հակիրճ* գրուած ըլլայ:
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ուղղուած ամէն գրութիւն ետ չի *տրուիր*:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՍԿՍԻՆ ԱՄԷՆ ԱՄՍՈՅ 1ԻՆ, 10ԻՆ ԵՒ 20ԻՆ

ԺԵ ՏԱՐԻ— ԹԻՒ 387 | "ԾԱՂԻԿ" ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ԻՐԻԿՈՒՆ | 27 ՅՈՒՆԻՍ 1902 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ
ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ
ՊԻՏԻ ՍԿՍԻՆՔ
ԱՌԱՋԻՆ ԷՋԻՆ ՎՐԱՅ

ՄՕՏ ՕՐԷՆ ՊԻՏԻ ՍԿՍԻՆՔ
ՄԵՐ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ

ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ՊԻՏԻ ՏԵՍՆԷՔ
ՇԱԲԱԹ ՕՐՈՒԱՆ
«ԾԱՂԻԿ»ԻՆ ՄԷՋ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՔՄԱՀԱՃՈՅՔՆԵՐ

Զենք գիտեր թէ ընթերցողներուն վրայ ի՞նչ ազդեցութիւն ըրաւ Յակոբեան Միքայէլ էֆ.ի նամակը՝ զոր գրած էր Հիւանդանոցի վերաշինութեան հաշիւներուն եւ մատուռի նորոգութեան խնդրին առթիւ, եւ զոր երէկ հրատարակեցինք մեր Քրոնիկի բաժնին մէջ։ Զենք ալ կարծեր սակայն որ լաւ ազդեցութիւն մը ըրած ըլլայ։ Բէնը՝ զոր Միքայէլ էֆ. ցոյց կուտար այդ նամակին մէջ, մէկն է մարդկային հոգիին այն արտայայտութիւններէն՝ որոնք երբեք հաճելի չեն կրնար դառնալ, որմէ՛ ալ բղխելու ըլլան։

Ի՞նչ տեղը կայ այդ քէնը ընելու։ Անոր համար որ Հիւանդանոցի հոգաբարձութիւնը եւ կամ ազգ. ո՛ եւ է մարմին չէ՞ ուզեր զոհացնել Յակոբեան Միքայէլ էֆ.ի քմահաճոյքները, արդեօ՞ք։ Բայց ի՞նչ ըսելով Յակոբեան Միքայէլ էֆ. կրնայ այդօրինակ պահանջում մը ընել. բարերարի հանգամանքը զոր իրաւամբ չահած է ազգին մէջ, եւ զոր ոչ ոք միտք ունի ուրանալու, կը կարծէ որ այդօրինակ իրաւունք մը կուտայ իրեն։ Մեր մասին չենք կարծեր որ այդպէս ըլլայ, եւ արդէն առողջ դատողութեան տէր ո՛ եւ է մարդու համար ալ չի կրնար տարբեր բան մը ըլլալ։

Բարերար ըլլալը շատ դիւրին բան չէ, որովհետեւ բարերարութիւնը տրուած գումարներու մեծութեամբ չէ՛ որ կը գնահատուի, այլ տրուելու կերպէն։ Ամէն ժողովուրդներու մէջ յաճախ համեստ բարերարութիւն մը ընող անձեր չա՛տ աւելի ցայտուն երախտագիտութեան մը առարկայ դարձած են՝ քան ահագին գումարներ տուող մարդիկ։ Եւ ասիկա անոր համար որ մինչեւ վերջինները բարերարութիւնը տեսակ մը սնափառութիւն, տեսակ մը գգոողութեան գոհացում նկատած են, առաջինները կրցած են իրենց գործը սահմանափակել մի՛ միայն այն բարի նպատակին մէջ զոր կը հետապնդեն, առանց անոր խառնելու եւ կամ անոր հետ չփոթելու իրենց անձը, իրենց եսը։

Եւ անոնք որ բարերարութեան նկատմամբ այդ մաքուր ու աննկատ ըմբռնումը ունին, երբեք իրենց ըրած բարիքը մէջտեղ չեն նետեր քմահաճոյք մը եւ կամ անափառութիւն մը գոհացնելու համար, ու ընականաբար քէն ընելու հարկին մէջ չեն գտնուիր բնաւ։

* * *

Վերադառնալով Յակոբեան Միքայէլ էֆ.ի պարագային, պարզենք զայն հակիրճ կերպով մը.—

Միքայէլ էֆ. ժամանակին յանձնառու եղեր է Պարիզարքարանի իրաւասութեան տակ գտնուող գործի մը, ահագին գումարներ ունեցեր է ձեռքին տակ, եւ վերջի վերջոյ գլուխ հաներ է այդ գործը։ Արդ, տեղը չէ՞ որ գործին աւարտումէն վերջ իր հաշիւները գնէ մէջտեղ, ո՛չ թէ անվատահութեան տեսակէտով, այլ պարզապէս հպատակելու համար կանոնի մը, զոր տարիները նուիրագործած են, եւ որուն ինքն ալ իբր ազգ. անհատ, պարտաւոր է համակերպիլ։ Փոխանակ սանկ մտածելու, Միքայէլ էֆ. խորհեր է ինքնիրէն թէ ինք մեծ բարերար մը ըլլալով, ինք ազգին մէջ բարձր դիրք մը եւ աղուոր անուն մը ունենալով, ինք վերջապէս մեծ հարստութեան մը տէր ըլլալով իրաւունք ունի արհամարհելու բազմագլուխ ազգը, թէ այդ ազգին մէջ մէկը չկայ որուն իր հրապարակութիւնը կարենայ զիջանիլ հաշիւ տալու, եւ թէ վերջապէս մէկը պէտք չէ որ իր անսխալականութիւնը եւ կամ գործելու եղանակը խնդրոյ առարկայ դարձընէ։ Եւ որովհետեւ այնքան անհատներու այսօրինակ ըմբռնումներով չէ՛ որ կը գառնայ, օրին մէկը եկեր յայտարարեր են իրեն,—եւ այն տեսակ ալ մարդիկ՝ որոնք իրաւունքն ու պարտքը ունէին այդ յայտարարութիւնը ընելու,—թէ ազգին ու իր պարտաւորութեանց մասին կազմած գաղափարը սխալ է, եւ թէ ինքն ալ իբր ազգ. պաշտօնեայ ու Պարիզարքարանի իրաւասութեան տակ իյնող գործի մը ձեռնարկու՝ պէտք է հաշիւ տայ Ազգ. Վարչութեան։ Յակոբեան էֆ. այս յայտարարութիւնը լսելուն պէս սկսեր է գըլուխը ծեծել, ու գոռալ թէ մարդիկ ապերախտ են, թէ իր բարերարութիւնները չեն յիշուիր, ու տակաւին ի՞նչ բան որ կրնաք երեւակայել այս չարքին մէջ։

Միեւնոյն բանը նաեւ մատուռին նըկատմամբ։ Յակոբեան Միքայէլ էֆ., միշտ իր բարերարի հանգամանքին կռթնելով կ'ուզէ իրեն մենաշնորհ մը նկատել Հիւանդանոցի մատուռին շինութեան գործը, եւ անպատճառ ոտք կը կոխէ որ այդ շէնքը Հիւանդանոցին այս կամ այն տեղը կառուցուի։ Առաջին անգամ փափաք կը յայտնէ որ ճիշդ հիւրանոցի դրան դէմը բարձրանայ մատուռը, իրեն կ'առարկեն թէ այդպէսով, ծրագրուած պարտէզին շինութիւնը ջուրը պիտի իյնայ, թէ հատատութեան պատսպարեալները փոխանակ շահելու պիտի կորսնցնեն։ Յետոյ կը պահանջէ որ հիւրանոցին ձախակողմը, այսինքն իր հիմնական տեղէն աւելի առաջ, կիւլպէնկեանների դերեզմանին մօտիկը բերուի մատուռը՝ գիտողութիւն կ'ընեն սակայն թէ այդպէսով բացարձակապէս անկարելի պիտի դառնայ նոր հիւանդարանի մը կառուցումը, բան մը որ հասատատութեան համար վերին ասպնջական պիտի կարեւոր եւ սոսկալի ալ է։ Յակոբեան էֆ. չուզեր ձեռքէ ձգել իր քմահաճոյքները, ի զուր իրեն կ'ըսեն թէ մատուռը քիչ մը վեր կամ քիչ մը վար շինուելով բան մը չի կորսնցներ, թէ խնդիրը տեղին հետ պէտք չէ կապել բնաւ։ Այս մարդիկը ապերախտ են կը պոռայ կրկին, ասոնք չեն գիտեր բարերար մը գնահատել։

* * *

Եւ ահա ատոնք կը կազմեն այսօր Յակոբեան Միքայէլ էֆէնտիի քէնին միակ պատճառները։ Անդիր է գիտնալ սակայն թէ իրապէս ապերախտութիւն մը կա՞յ գործին մէջ, թէ իրապէս Միքայէլ էֆ.ի բարերարութեան հանգամանքին ուրացումը կա՞յ այդ առարկութեանց մէջ։ Զենք կարծեր։ Ընդհակառակը, կը մտածենք թէ այդ առարկութիւնը ընող անձերը,—որոնք իրենց իրաւունքի սահմանը չեն դպած արդէն,—մի՛ միայն պարտականութիւններն կատարած են, եւ թէ պարզապէս թերացած պիտի ըլլային ,պարզապէս սխալ մը գործած պիտի ըլլային Միքայէլ էֆ.ի քմահաճոյքներուն համակերպելով։ Չէ՞ մի որ այդ քմահաճոյքներուն երեսէն ուղղակի Հիւանդանոցը պիտի վնասէր։

Յակոբեան Միքայէլ էֆ. չուզեր եղեր այս բաները հասկնալ։ Իր գիտնալիք բանն է ատիկա։ Ատոր ոչ ոք բան մը կ'ըսէ, բայց միեւնոյն ատեն ալ ոչ ոք կը հաւանի որ այդ առթիւ արհամարհէ, եւ նոյն իսկ քաղի տակէ անարգէ Հիւանդանոցին արդի հոգաբարձութիւնը։ Եթէ երբեք ինք աշխատած է Հիւանդանոցին համար, այդ մարդիկն ալ աշխատած են եւ կ'աշխատին։ Եթէ երբեք ինք բարերարութիւններ ըրած է Հիւանդանոցին, այդ մարդիկն ալ բարերարութիւններ ըրած են ու կ'ընեն միեւնոյն հաստատութեան։ Իր դրամ նուիրած ըլլալը երբեք այդ տեսակ իրաւունք մը չի տար իրեն. թող բնաւ չմոռնայ այս կէտը։

Հաշիւները պահանջեցիք, իմ քմահաճոյքներս չգոհացուցիք, ես ալ մատուռը չեմ շիներ եւ դրամս ուրիշ բանի կուտամ, չը՞սեր այսօր։ Լա՛ւ, թող ուզածին պէս ընէ։ Բայց պիտի տեսնէ որ ազգին ու նոյն իսկ Հոգաբարձութեան մէջ Յակոբեան Միքայէլ էֆ.է մը զատ կրնան հիւանդանոցին մատուռը շինող անձեր գտնուիլ։ Անձեր, մանաւանդ որոնք բարերարութեան նկատմամբ չատ հեռու են իր ծուռ ըմբռնումը ունենալէ, եւ որոնք բնաւ միտք չունին առաջուընէ փղոյլ ու թմբուկով ծանուցանելու իրենց մտադրութիւնը։

ՍՈՒԳԻ ԿՂԶԻՆ

ՄԱՌԴԻՆԻՔԻ ԱՂԷՏՔԸ

(ԶՈՐԲՈՐԴ ՅՕԳՈՒԱԾ)

Բայց ի՞նչպէս կործանեցաւ Սէն-Բիէռ.—«Ականատես վկաներ . . . ».—Որդեկորոյսի մը նկարագրութիւնը. — Զանգուածը կը գլտորի՛.—Մոխիրի պատանքը.—Ուղղաձիգ սիւնը լեռնէն վեր.—Հինգ մատ մոխիր.—Գիտէ՛ք, բայց չեի՛ք բսեր.—Վիրաւորուածին խօսքերը. — Ժամերով զուրին մէջ. — «Տաք ճող կուգար երկինքէն . . .».—Մեռնողները։

Ի՞նչպէս տեղի ունեցաւ Սէն-Բիէռի կործանումը։ Ի՞նչ զորութիւն է որ գետինը փուռց եւ հրդեհեց այդ աւերակները որոնց մէջ չրջեցանք ձեզի հետ, այնքան քստմնելի պոռոյտով մը։

Դիւրը տեսայ թէ, հրաբուխը սեւ մուխի ամպեր կ'արձակէ կրակի հետ խառնուած։ Տեսայ որ, անոր խառնարանը կը կարմրտի եւ լավայի հոսանքներ կը թափին դուրս, մխացող տիղմի հեղեղներ, եւ չոգի։ Տեսայ որ մոխիր ալ կը թուքնէ ան եւ անոր անձրեւին բռնուեցայ . . .

Բայց այս ամէնքը չպիտի բաւէին բացատրելու համար քաղաքի մը փչրուիլը եւ քառասուն հազար մարդերու մահը։ Հասկնալու համար բ՛ուն աւերիչ երեւոյթը, պէտք էր հարցնել անոնց որոնք տեսեր էին աղէտքը կամ կործանումէն անմիջապէս վերջը ուսումնասիրած էին կղզին։

Ես ալ այդպէ՛ս ըրի։ Ականատես վկաներ . . . Բայց լաւ հասկնանք այդ «Ականատես վկաներ» բառերը. ատիկա չի նշանակեր անձեր՝ վկաներ՝ որոնք Սէն-Բիէռ կը գտնուէին աղէտքի տեղի ունեցած պահուն։ Այդ կարգի վկաներ գոյութիւն չունին։ Ամսոյն 8ի նշանաւոր օրը, առաւօտեան ժամը 7.50ին ինչ որ կար ապրող Սէն-Բիէռի մէջ մեռաւ, ժամը 7.50ը կէս վայրկեան չանցած. ինչ որ կար, բա՛ցարձակապէս։

Ականատես վկաները անոնք են, որոնք ծովու կամ ցամաքի վրայ, աւերիչ երեւոյթին սահմաններուն մօտ կը գտնուէին մեծ ազէտքի պահուն, եւ որոնցմէ ոմանք ծանրապէս այրեցան ու չատեր, նոյն իսկ, մեռան աւելի կամ նուազ երկար հոգեվարքէ մը վերջ։

Ատոնցմէ մէկն է Տօքդ. Կէոէն, որուն հետ տեսնուեցայ։

Տօքդ. Կէոէն 72 տարեկան ծերունի մըն է, որ պատմեց ինծի ինչ որ գիտէր, ինչ որ տեսած էր։

Խօսքը իրեն կը ձգեմ.—

. . . . . .

«Բըլէ լեռը, իր վրայ խօսիլ տալ սկսաւ ապրիլ 25ի առաւօտները։ 28ին տասնչորս քանի մը բարեկամներուն հետ, ընդ որս նաեւ երիտասարդ Բարիզցի մը՝ Պ. Մէրվա՛ռ, լեռան վրայ բարձրացաւ եւ տեսաւ որ Էթան-Սէքը,—Զոր Ճահիճ,—ջուրով լեցուած էր։ Ջուրը տաք էր քանի մը տեղեր եւ պաղ՝ ուրիշ կողմեր։ Մէկ կողմէն ալ, այդ ջուրը, կը թափէր Ռիվիէռ Պլանչի մէջ։

«Այդ կետակը որ սովորաբար քիչ ջուր միայն ունէր, հիմա եռապտիկ աւելի խոշորցած էր։ Գաղջ, խմելիք ջուր էր։

«Հինգշաբթի մեկնեցայ։

«Ուրբաթ օրը տղաս իմացուց ինծի թէ Ռիվիէր Պլանչի մէջ ջուր չկար այլեւս, բայց քիչ մը տիղմ միայն, թէ լեռը կը մխար, եւ մոխիր կը թափէր։

«Շաբաթ օրը, մեր գործատան աշխատաւորները վախնալով, չուզեցին աշխատիլ։ Այդ օրը մոխիրները մինչեւ Ֆոռտը-Ֆրանս ինկան։

«Երկուշաբթի առտու լուր առի թէ գործատունը վտանգի մէջ է. գիշերը սեւ տիղմի հոսանք մը իջեր էր վար եւ սկսեր էր գործատան մէջ մտնել, մինչեւ ժամը 4։ ժամը 9ուկէսին լեռը ինքն ալ խաղաղեցաւ։ Հինգ հարիւրէ աւելի անձինք եկած էին դիտել այս երեւոյթը որ սակայն սկսած էր մատանջութիւն տալ ինծի, ինչպէս նաեւ միւս բոլոր ներկաներուն։

«Որոշեցի անմիջապէս գործարանիս պաշտօնեաները եւ ընտանիքս ուրիշ տեղ մը փոխադրել։ Նաւս պատրաստել տուի նաւահանգիստին մէջ. ժամը երկուքին պիտի մեկնէինք։ Ժամը կէս օրը 10 անցած, աղմուկներ կը լսեմ յանկարծ։ Իրարանցում մը։ Մարդիկ կը խոյանան դղեակիս առջեւ, գործատանս մօտ, եւ սարսափած՝ կը գոչեն.—«Լեռը կ'ինկնէ կոր, վար կ'իյնայ կոր։» Ու լսեցի չաչիւն մը, դռնդիւն մը՝ զոր ոչ մէկ բանի կրնամ նմանցնել, անհուն ժխոր մը. Ի՞նչ կայ . . . Դուրս կ'ելլեմ . . . Եւ լեռան կը նայիմ . . .

«Սպիտակ մուխերու տակէն մեծ աղմուկով սեւ նիւթերու կոյտ մը կ'իջնէր վար, տասը մէջրէ աւելի բարձրութեամբ եւ առնուազն 150 մէջր լայն անագին զանգուած մը։ Այդ զանգուածը Պլանչ գետակին ուղղութեամբ կը գլտորէր գործատան վրայ։ Զարմացումս հոն կը գամէ զիս։ Անկարող կը դառնամ շարժելու։ Ամբողջ կեանքս աչքերուս մէջն է։ Դիժբաղդ տղաս եւ իր տարաբաղդ կինը դէպ ի եղերք կը վազեն։ Գործատան ետեւ կ'աներեւութանան։ Ու զանգուածը կը հասնի, մինչեւ ինծմէ տասը մէջր հեռաւորութեան . . . Ճարճատիւն մը, եւ ամէն բան ջախջախուեցաւ, խրդուեցաւ, ծածկուեցաւ։ Տղաս, իր կինը, երեսուն ուրիշ անձեր զանգուածին ալիքներէն քշուեցան տարուեցան։ Ծովը քաշուեցաւ։ Նաւակ մը 150 մէջր հեռուն նետուեցաւ։ Եղերք դարձ։ Անանուանելի աւերում մը։ Հոն ուր դեռ վայրկեա՛ն մը առաջ յաջող գործատուն մը կը բարձրանար, ալ տիղմի խաւ մը միայն կար, սեւ պատանքը գալկիս, հարսիս, պաշտօնեաներուս։ Լեռնէն իջած տիղմին մէջ, ամէն մեծութեամբ քարի կոյտեր կային։ Սպայ մը, հետեւեալ օրը այդ կոյտերէն հատ մը տեսաւ, որ գոնէ 25,000 թօնս կը կշռէր։

«Ամսոյն 6ին, Սէն-Բիէռի մէջ ժամը առաւօտեան երեքին բոլոր ելեքտրական լոյսերը յանկարծ մարեցան։ Բնակիչները խելայեղ, փողոցները ինկան։ Կը պոռային թէ սեւ տիղմը ամբողջ քաղաքը պիտի առնէր տանէր, ինչպէս տարած էր իմ գործատունս։ Սուտ էր սակայն։ Ես կը կարծեմ որ, այդ խուճապը խափշիկ գողերու գործն էր, որոնք կ'ուզէին առիթէն օգտուիլ։

«Ժամը 5 ու կէսին հրաբուխին խառնարանէն մուխի ուղղաձիգ սիւն մը դուրս ելաւ չափազանց բարձր, որուն կատարը կը հասնար հովին ուղղութեան համաձայն։ Լեռը կը մխար ամբողջովին եւ կը գործէր մթութեան մէջ։ Ահռելի ճիգ մը կը զգացուէր երկրին կողմէ . . .

«Ա՛լ չուզեցի քաղաքին մէջ մնալ։ Քանի մը բարեկամներ մինչեւ չոգենաւ ընկերացան ինծի։ Մեկնած ատենս ըսի իրենց թէ, այդ քաղաքը անբնակելի է այլ եւս։ Եւ իրաւ ալ, ինչպէ՞ս կրնար բնակելի ըլլալ քաղաք մը, ուր, մեկնած ատենս, ամսոյն 6ին, արդէն հինգ սանտիմէտր բարձրութեամբ մոխիր կար փողոցներուն մէջ։ Ահա, չատեր պիտի ըսեն կամ ըսին արդէն, թէ Սէն-Բիէռի մէջ ոչ մէկը գիտէր թէ այդ արկածը կրնայ պատահիլ Սխա՛լ. գիտէ՛ին, ինչպէս գիտէի ե՛ս իսկ, քանի որ ամսոյն 6ին արդէն կ'ըսէի թէ անբնակելի դարձած է այդ քաղաքը։ Բայց ինչո՞ւ չըսին ժողովուրդին. պատճառը կա՛ր անուշտ . . . »

Ու լռեց Տօքտ. Կէոէն եւ արցունքի պոռթկում մը ունեցաւ։

Տօքտ. Կէոէնէն զատ տեսնուեցայ նաեւ, աղէտքի պահուն վիրաւորուած, յետոյ դարմանուած եւ աղէկցած մարդոցմէն մէկուն հետ, Շավիլնեի տը լա Շըվռոզիէռ անուն 20 տարեկան երիտասարդ մը։ Շավիլնեի պղնձագոյն մարմին մը ունի, եւ իր թուխ մորթին վրայ, կռնակը, վիզը, գլխուն վրայ, ճակատը, ձեռքերուն մէջ, դեռ ոչ բոլորովին սպիացած վէրքեր կան։ Որովհետեւ այդ մանչը չապիկ մը միայն հագած է, կը տեսնեմ նաեւ իր ուսերուն եւ կուրծքին վրայի պլրուցքները։

Ամսոյն 8ին, 11 ընկերներու հետ նաւով մը Բռէչէօրէն մեկներ էր, հեռագիր բերելու համար Սէն-Բիէռ, որովհետեւ հեռաձայնի թելերը առջի օրուընէ ի վեր արդէն կտրուած էին, եւ գիւղաքաղաքին բնակիչները սարսափած իրենց սպառնացող տիզմի ու մոխիրի հոսանքներէն, օգնութիւն կը խնդրէին գլխաւոր քաղաքէն։

Ժամը 7ուկէսին ճամբայ ելեր էր։ Ծովը շատ գեղեցիկ էր։ Բայց գետակը անդադար տիզմ կը բերէր։ Մոխիր կ'անձրեւէր, եւ հրաբուխին մուխը շատ սեւ էր։

Նաւը՝ Բռէչէօրի հարաւակողմը, ցամաքէն մղոն մը բացը կը գտնուէր, երբ յանկարծ ամէն բան աւրուեցաւ։

Շավիլնեի տեսաւ փայլակ մը որ լեռնէն մեկնելով կ'այրէր ամբողջ երկինքը, վերէն վար։ Նոյն պահուն «սոսկալի չռընչիւն» մը լսուեցաւ, կարծես հազար թըմբուկ եւ հազար թնդանօթ միասին գոռացին։

Յետոյ տաք հողի փչուրներ ինկան նաւուն վրայ եւ սկսան ամէն բան այրել։

«Անմիջապէս ջուրը ցատկեցինք եւ տակը սուզուեցանք, կը յարէ Շավիլնեի։ Երբ շունչ առնելու համար երեսը ելայ, տաք հողը կը թափէր տակաւին։ Գլուխս ու ձեռքերս այրեց։ Նորէն ջուրին մէջ սուզուեցայ։ Հինգ անգամ ելլել մտնելէ վերջ, երբ վեցերորդ անգամ գլուխս նորէն դուրս հանեցի ջուրէն, հողի անձրեւը դադրած էր։ Վերջապէս։ Ծովուն ջուրը ճեմի ճերմակ էր եւ երեսը քիչ մը գաղջ։

«Երկինքը տակաւին սեւ էր ամբողջովին, մուխի ամպերով լեցուն։ Փայլակ ալ չկար, ոչ ալ աղմուկ։ Սէն-Բիէռ չէր տեսնուեր, այլ անոր տեղ, ծովուն եղերքը կրակի գիծ մը միայն, որուն վրայ տիզմի անձրեւ կ'իջնէր առատ առատ։ Անմիջապէս դէպ ի ցամաք լողացի եւ Ապիմի մօտ ելայ ջուրէն, ուր գիս գտնողները չուտով հիւանդանոց մը ցուցուցին ինծի։ Հոն չատերու մահուան ականատես եղայ. անոնք ինէ նուազ բաղդաւոր էին. ես տասներեք օրուան մէջ աղէկցայ։ Հիմա չեմ գիտեր, կ'ըսեն թէ Բռէչիօրի մէջ բան մը չկայ։ Առ այժմ հոս կ'ապրիմ։»

Ու խեղճ երիտասարդը հեռացաւ ուսերը թոթվելով, անհոգ չարժումով մը։

Ահա ի՞նչ որ կը միչեն արդէն գրեթէ ամէն անոնք որոնց հետ տեսնուեցայ այս մասին. ամէնքն ալ տարտամ դիծերը միայն մեծ աղէտքին, եւ, ա՛յնչափ միայն։ Որովհետեւ, արկածի պահուն երբեք չէին մտածեր դիտել թէ ի՞նչ կ'ըլլար ու միտքերնին պահել տեսածնին՝ քանի որ աղմուկի, չառաչիւնի, կործանումի պահուն, կը փախէին ամէնքն ալ . . . »

(Շարունակ յաջորդով)

ՆԵՐՔԻՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ՊԱՇՏՕՆ. —Հէքքեարի գաւառին հաշուակալ անուանուեցաւ Վանայ Նահանգին տասանորդի հրաժարեալ տնօրէն Մէհմէտ Ինայէթուլլահ էֆ.։ Սըվազի կեդր. տէֆթէրխանէի պաշտօնեայ անուանուեցաւ Միտիլլիի տէֆթէրխանէի պաշտօնեայ Խալիլ Ռիֆաթ էֆ., որուն յաջորդեց Սըվազի տէֆթէրխանէի պաշտօնեայ Հիւսէյին Հիլմի էֆ.։ Էսքիշէհիրի կեդր. առեւտրական դատարանին նախագահ անուանուեցաւ Խիւսամէդտինի կեդր. առեւտրական դատարանին նախագահ Ալի Վէհպի էֆ., որուն յաջորդեց Ամբրիկեան Տրիպոլսոյ կեդր. առեւտրական դատարանի նախորդ նախագահ Հիւսէյին Ֆահրի էֆ.։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄ

«Գերմանական դեսպան Պառոն Մարշալ ֆոն Պիպէրշթայն արձակուրդով եւ առժամաբար իր երկիրը երթալուն առթիւ, երէկ, չորեքշաբթի, շնորհուած կայսերական արտօնութեամբ, Երլուրդի Կայս. Պալատը երթալով, պատիւ ունեցաւ ո՛չ-պաշտօնապէս Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու։»

«ԹԱՆԶԻՖԱԹ»Ի ՏՈՒՐՔԸ.—Կ. Պոլսոյ եւ արուարձաններուն մէջ տուներէն ու խանութներէն դուրս թափուած աղբիւսը ժողվելով քաղաքէն դուրս տանելու համար թաղապետութեանց կատարած ծառայութեանց եւ ըրած ծախքերուն փոխարէն, յայտնի է թէ, ամէն տունէ եւ խանութէ «Թանզիֆաթ»ի տուրք անուն դրամ մը կը գանձուի։ Այդ տուրքը, յայտնի է նաեւ թէ, միշտ տան կամ խանութին տէրը չէ որ կը վճարէ, այլ եթէ վարձու տրուած են ատոնք, վարձակալներուն պարտքն է վճարել։ Արդ, ժամանակէ մը ի վեր այս տուրքին հաւաքումը պէտք եղած կանոնաւորութեամբ չկատարուելուն համար, եւ կարգ մը վարձակալներ, իրենց մէկ տան «Թանզիֆաթ»ի տուրքերը չմաքրած ուրիշ տուն մը փոխադրուելնուն պատճառաւ, հիմա մեծ քանակութեամբ չգանձուած կայ, բան մը՝ որ թէ՛ տան տէրերուն կը վնասէ քանի որ իրենց կալուածը ծախելու ատեն պիտի ստիպուին ամբողջ «Թանզիֆաթ»ի տուրքերը վճարել, եւ թէ՛ թաղապետութեան համար հասոյթի նուազումն է։ Այս կրկնակ անպատեհութեանց տեղի չտալու համար Պետական Խորհրդոյ որոշումով հրամայուեցաւ «Թանզիֆաթ»ի տուրքը ժամանակին գանձելու մասին մեծ ջանք տալ եւ երբէ՛ք չձգել որ հաւաքումն. տուրքերնին չվճարած ուրիշ տեղ մը փոխադրուող վարձակալներէն անոնցմէ որոնց ո՛ւր ըլլալը յայտնի է, երթալ պահանջել պարտքերնին, իսկ ուր ըլլալնին անծանօթ վարձակալներու պարտքերը տանտէրէն պահանջել։

ԳԵՐՄԱՆ ԴԵՍՊԱՆԸ.—Գերման դեսպան Պառոն Մարշալ ֆոն Պիպէրշթայն երեկուան եւրոպական կառախումբով արձակուրդով Գերմանիա մեկնեցաւ։ Պ. Դեսպանին ողջերթ մաղթելու համար մինչեւ կայարան ընկերացան անոր, Վեհ. Սուլթանին կողմէ Ղալիպ պէյ, Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին կողմէ Թարգման Սաատէտտին էֆ։ Ասոնցմէ զատ Պ. ֆոն Պիպէրշթայնի մեկնած պահուն կայարանին մէջ ներկայ էին նաեւ պարսկական դեսպանը ու գերման դեսպանատան խորհրդականը Պ. ֆոն Վակէնհայմ, ռումանական դեսպանը, Պ. Թէոթա, Պ. Զանտէր եւ ուրիշ անձնաւորութիւններ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ.—Դրեցինք թէ կայս. Իրատէ մը արտօնեց Մեծ-Կղզիի մէջ յունական որբանոց մը կառուցանել, նախապէս գնուած հողին վրայ։ Այդ առթիւ Ցունաց Պատրիարք Տ. Եռաքիմ ընկերակցութեամբ Պատրիարքարանի գործակատար Իքիատիս էֆ.ի առջի օրը կայս. Պալատ երթալով շնորհակալութիւն յայտնեց, կայսերական այդ շնորհին համար։

ՄԱՑՐԱՔԱՂԱՔԻՆ մէջ տասը օրէ ի վեր ժանտախտի դէպք պատահած չըլլալուն համար Կ. Պոլսէն մեկնող ճամբորդներու մասին ի գործ դրուած բժշկական քննութեան վերցուած ըլլալը երէկ գրեցինք։ Այս մասին երէկուան թուականով հետեւեալ շրջաբերական-հեռագիրը ուղղուեցաւ առողջապահական տեսչութեանց.—

«Քաղաքապետութեան կողմէ ծանուցուած ըլլալով որ տասը օրէ ի վեր ժանտախտի դէպք չէ պատահած, առողջապահական ժողովը որոշեց ջնջել, ցամաքի թէ ծովու ճամբով Պոլսէն մեկնող ուղեւորներու վրայ կատարուած բժշկական քննութիւնը եւ Պոլիսէն ու Գալատէն մաքուր բաքենքա տալ նաւերուն։»

*** Բժշկական քննութեան վերցուելուն պատճառաւ չոգեկառքով մայրաքաղաքէս մեկնող ճամբորդները, երեկուընէ սկսեալ Զաթալճայի մաքրանոցին մէջ քննութեան չեն ենթարկուիր այլեւս, եւ իրենց հագուստները ու իրեղէններն ալ չեն հականեխուիր։ Պուլկարիա ալ վերցուց Հապիպէվօի մաքրանոցին մէջ, Թուրքիայէն եկողներուն մասին հաստատած բժշկական քննութիւնը եւ հագուստներու հականեխումը։

ԱՖԻՈՆԻ ԲԵՐՔԸ.—Օգերը այս տարի պէտք եղածին չափ աղէկ ըլլալուն պատճառաւ, Թուրքիոյ մէջ 1902 տարւոյ աֆիոնի բերքը 13000 կողովէն աւելի պիտի ըլլայ, կ'ըսէ Իզմիրցի աֆիոնի վաճառական մը։ Ասկէ 21 տարի առաջ Թուրքիոյ աֆիոնի բերքը 11,000 կողով էր։ Այն ատեն Սելանիկի նահանգին մէջ տարեկան 3-400 կողով աֆիոն կը հասնէր. այս տարի գոնէ 3000 կողով աֆիոն պիտի տայ Սելանիկի նահանգը։ Այս տարուան Թուրքիոյ աֆիոնի բերքը զանազան նահանգներէն հետեւեալ քանակութիւններով պիտի ըլլայ.—Գոնեայի նահանգ՝ 3,050 կողով, Այտընի՝ 1,340 կողով, Պրուսա՝ 4,130 կողով, Էնկիւրիւ՝ 300 կողով, Սըվազ՝ 1,100 կողով, Սելանիկ՝ 2,700 կողով, գումար.—12,620 կողով։

ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ Պ. ՊԷՌԺԷ. — Հանր. Պարտուց վարչական ժողովոյ նախագահ հրամանատար Պէռժէ՝ որ Հունգարիոյ Ջերմուկները կը գտնուէր, Սոֆիա հասեր է։ Հրամանատար Պէռժէ Սոֆիայի մէջ Պուլկար նախարարութեան հետ խորհրդակցութիւններ պիտի ունենայ Արեւելեան Ռումելիի յետնեալ հարկերու վճարման մասին, եւ վաղը Պոլիս պիտի դառնայ։

ՄԻՐՔՕ ԻՇԽԱՆԻՆ ՀԱՐՄՆԻԲԸ.—Կայս. Թիկնապահ Թուրխան փաշա՝ որ Վեհ. Սուլթանին կողմէ ներկայ պիտի գտնուի Գարասաղի Միրքօ իշխանին ամուսնութեան հանդէսին, վերջին երեքշաբթի օրը մեկնեցաւ մայրաքաղաքէս Թանկագին նուէրներով։

ՀԵՌԱԳՐԱՏՈՒՆ.—Գոնեայի նահանգին Թէֆնի գիւղաքաղաքին մէջ հեռագրատուն մը պիտի հաստատուի։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ.—Անցեալ շաբաթ օրը Կլուսի մէջ երկրաշարժի զօրաւոր ցնցում մը պատահեր է։

ՎԱՐԴԵՏՈՒՆԿ.—Քանի մը տարիէ ի վեր Սարդայի մէջ փորձի համար կատարուող վարդետունկի մշակութիւնը այս տարի 400 արտավարի վրայ տարածուած ըլլալով գոհացուցիչ բերք ալ տալ սկսած է. այնպէս որ արդէն իսկ 2000 մըսքալէ աւելի վարդի իւղ պատրաստել կարելի եղած է։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ Նախարար փաշան՝ որ քանի մը օրէ ի վեր տակաւ ըլլալուն պատճառաւ իր պաշտօնավայրը չէր իջներ, արդէն իսկ բարւոքած ըլլալով երէկ դարձեալ իր գործին գլուխը գտնուեցաւ։

ՑԱՆԶՆԱԽՈՒՄԲ. — Սելանիկի երկրագործական քննիչ Վիթալիս էֆ.ի նախագահութեամբ յանձնախումբ մը պիտի զրկուի Ռումանիա, հոնտեղ գործածուող երկրագործական գործիքներուն եւ անոնց կիրառութեան մասին քննութիւններ եւ ուսումնասիրութիւններ կատարելու համար։

ԶԵՂԾՈՒՄ.—Արզընիի գաւառին նախնական դատարանին հարցաքննիչ դատաւոր Մէհմէտ էֆ. դատի տակ առնուեցաւ իր պաշտօնավարութեան մէջ զեղծում մտցուցած ըլլալուն համար։

ՍԱՄՍՈՒՆԻ վարչական ժողովը անցեալները իր գործէ քաշուելուն առթիւով վաւերացուցեր է կզզիին երկու պիւտճէները։ Ատոնցմէ մէկն է ներկայ տարւոյ պիւտճէն, որուն մէջ 151,097 ղրուշի բաց մը կայ, իսկ միւսն է 1902-1903ի պիւտճէն որուն մէջ ծախքերու կողմը կարգ մը յաւելումներ եղած ըլլալով, բացն է՝ 1,200,000 ղրուշ։

ԺԱՆՏԱԽՏ.—Եւրոպ. յուլիս 7ին Աղեքսանդրիոյ մէկ ժանտախտի մէկ դէպք պատահած է։

*** Ռուսիա գարանթինա դրաւ Բոռ-Սաիտի ժամանումներուն դէմ։

ՊՈԼՍՈՅ ՑՈՒՆԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԻՆ մասին ամիսներէ ի վեր գրուած ու հերքուած եւ ճշգրտութեան չափը անծանօթ լուրերէն հատ մըն ալ ահաւասիկ։ — Այս օրուան Սապահի մէջ կը կարդանք.—Ցունական դեսպան Իշխան Մաւրոքօրտաթօ քանի մը օր առաջ մեկներ է Բարիզէն Վիեննայի մօտերը Մաուրէնպախի իր ագարակները երթալու համար։ Իշխան Մաւրոքօրտաթօ հոնկից յառաջիկայ շաբթու մայրաքաղաքս պիտի դառնայ եւ մինչեւ օգոստոսի վերջը իր պաշտօնին գլուխը գտնուելէ յետոյ դիւանագիտական ասպարէզէն պիտի քաշուի։

ԻԶՄԻՏԻ ՄԷՋ ԽՈՋԱԿԻ ՄՐՑՈՒՄԸ.—Անցեալ երեքշաբթի օրը Իզմիտի կառավարական պաշտօնատան մէջ կատարուեր է մրցումը Իզմիտի եւ Ատաբազարի գաւառակներուն այս տարուան խոզակի արտադրութեան եւ տասնվեց անձերու մրցանակներ բաշխուեր են։ Հանդէսին ներկայ են եղեր երկրագործական մասնագիտական յանձնախումբին երրորդ ճիւղին քննիչ Ճէմիլ պէյ եւ Հանր. Պարտուց վարչութեան մասնագէտ պաշտօնեաներէն Պ. Տիվոսքի։ Մրցումէն վերջ գաւառին մութէսարրիֆ Քեազիմ պէյ քանի մը քաջալերական խօսքեր ըսեր է մրցումին մասնակցողներուն եւ յիշեալ Ճէմիլ պէյ ալ օրուան յարմար ճառ մը խօսեր է։ Մրցանակ առնող անձերը հետեւեալներնեն։—Ա. մաս—Թաց խոզակի մրցում.—Գլնմբուլարէն Հաճի Պօղոս Տէյիրմէնճեան՝ 1000 ղրշ. պարգեւ եւ ոսկեզօծուած արծաթէ միտալ մը, Ատաբազարէն Քէօքճիւզատէ Հաճի Ահմէտ աղա՝ 860 ղրշ. պարգեւ եւ ոսկեզօծուած արծաթէ միտալ մը, Իզմիտէն Պուլուութեան եղբարք՝ 700 ղրշ. եւ արծաթ միտալ մը, Ատաբազարէն Գրիգոր Բաղիկեան՝ 600 ղրուշ եւ արծաթ միտալ, Ատաբազարէն Տօքդ. Թիւլպէնճեան՝ 600 ղրշ. եւ անագապղինձէ միտալ մը, Ատաբազարէն Դալիպ էֆ.ի եղբայրը՝ 500 ղրշ. եւ անագապղինձէ միտալ մը, Ատաբազարէն Տէմիրճի Մէհմէտ Ուսթա՝ 400 ղրշ. եւ անագապղինձէ միտալ մը, Ատաբազարէն Յովհաննէս Կոմիկեան՝ 300 ղրշ. եւ անագապղինձէ միտալ մը։ Բ. Մաս—Մեռաքի թրթռոր պահելուն մէջ գործածուած գործիքներու մրցում.—Լաղ Զիֆիլիկէն Օսման Զաւուշ՝ 500 ղրշ. պարգեւ եւ ոսկեզօծուած արծաթ միտալ մը, Ատաբազարէն Հաճի Արթին Զիլինկիրեան՝ 500 ղրշ. եւ արծաթ միտալ մը, Ատաբազարէն Յովհաննէս Կէնճեան՝ 400 ղրշ. եւ արծաթ միտալ մը, Ատաբազարէն Համամճը Օսման էֆ. 400 ղրշ. եւ անագապղինձէ միտալ, Եօրկի Բաբաղօղլու՝ 300 ղրուշ եւ անագապղինձէ միտալ։ Ասոնցմէ զատ Պուլուութեան եղբարք, Հաճի Պօղոս Տէյիրմէնճեան եւ Տօքդ. Մ. Թիւլպէնճեան այս մրցման մէջ ալ մրցանակի արժանացան բայց խոզակի մրցումին մէջ չտնած ըլլալուն պատճառաւ ըստ օրինի դուրս ձգուեցան։ Գ. Մաս—Հունտ հանելուն մէջ գործածուած գործիքներու մրցում.—Պուլութեան եղբարք՝ որոնք մրցանակ չընտացան, առաջին մրցումին մէջ առած ըլլալնուն համար։ Դ. Մաս—Զանազան առարկաներու մրցում.—Ատաբազարէն Ճրկայեան Մկրտիչ էֆ.՝ 500 ղրշ. եւ արծաթ միտալ մը, Համիտիէէն Ըմէր պէյ՝ 300 ղրշ. եւ անագապղինձէ միտալ, յետոյ Իզմիտէն դարձեալ Պուլութեան եղբարք, որոնք այս առթիւ երեք վերջին մրցումներուն համար յիշատակութեան վկայագիր ստացան։

ԿԱՅՍ. ՇՆՈՐՀ.—Մէհմէտ անուն դատապարտեալ մը որ 7 տարիէ ի վեր Էտիրնէի բանտը կը գտնուէր, անցեալները չէնքին նորոգութեան միջոցին 25 ոտք բարձրութենէ վար իյնալով անդամալոյծ ըլլալուն համար, կայս. Իրատէով մը ներուեցաւ իրեն պատժոյն մնացեալ մասը։

ՔՐՈՆԻԿ

Պատրիարքարանը Ուսումն. Խորհուրդին ուղղուած պաշտօնագրով մը ուշադրութիւն կը հրաւիրէ անպատեհութեան մը վրայ որուն երեսէն մեր վարժարանները բաւական վնասած են մինչեւ այսօր։ Այդ անպատեհութիւնը հետեւեալն է.—Դպրոցական վարիչ մարմիններ՝ ըլլան թաղ. Խորհուրդ եւ կամ Հոգաբարձու, տարւոյն ո եւ է մէկ եղանակին կը հրաժարէին ցարդ, բնականաբար երեսի վրայ ձգելով վարժարանը, որ անշուշտ չէր չահեր այդ պատճառաւ։ Այս կէտին վրայ ուշադրութիւն հրաւիրելով Պատրիարքարանը, Ուսումն. Խորհուրդին կը յանձնարարէ մասնաւոր նիստի մը մէջ նկատողութեան առնել զայն, եւ օրէնքի այժ տալ այն տեսակ որոշման մը՝ որուն համաձայն դպրոցներու այդ վարիչ մարմինները չկարենան վարժարանական շրջանը լրանալէ առաջ հրաժարիլ։

Այսօրինակ կարգադրութիւն մը բնականաբար իր մէկէ աւելի օգուտները պիտի ունենայ մեր վարժարաններուն համար, ինչպէս որ կ'ունենայ Ցունաց վարժարաններուն՝ որոնց համար վաղուց ի վեր ընդունուած է այդ դրութիւնը։

Կէտ մը կայ սակայն, որուն այս առթիւ կ'արժէ որ նոյնչափ ուշադրութիւն ընծայուի։ Դպրոցներու վարիչ մարմիններ, մինչեւ այսօր, հակառակ Ուսումն. Խորհրդոյ պատուէրներուն, բան հաճոյս եւ տարւոյն ո եւ է մէկ մասին մէջ կը հրաժարեցնէին իրենց իրաւասութեան տակ գտնուող ուսուցիչները։ Ասիկա ալ ո՛չ նուազ վնասակար է վարժարաններուն համար, եւ փափաքելի է որ այսպէս ներկայացող առթիւ մը, Ուսումն. Խորհուրդը այդ մասին ալ աչխատի քիչ մը խօսք հասկցնել դպրոցական վարիչ մարմիններու, որոնք իր դոյութիւնը բոլորովին մոռցած կ'երեւան։

Մշոյ Ս. Կարապետ վանքին հաչիւնը մէկ քանի տարիներէ ի վեր չէին նայուած, եւ ինչպէս ալ նայուէին՝ քանի որ նոյն ինքն վիճակին նախորդ տեղապահը սովորութիւն չունէր իր հաչիւները նայելու։ Արդ, վիճակին արդի Պատր. Փոխանորդ Խոսրով Ծ. վարդապետ այդ կէտը նկատողութեան առնելով, վանական ընդհ. ժողովը ի նիստ հրաւիրեր է, եւ վանահայրի փոխանորդ Վարդան վարդապետէն պահանջեր է հաչիւները։ Վարդան վարդապետ կարգ մը հաչիւներ ներկայացուցեր է, որոնց քննութիւնը յանձնուեր է մասնախումբի մը։ Մասնախումբը մինչեւ Վարդավառի տօնը պիտի աւարտէ հաչիւներուն քննութիւնը, եւ արդիւնքը տեղեկագրով մը պիտի մատուցանէ Խոսրով Ծ. վարդապետի։

×

Տիարպէքիրի առաջնորդ Եղեկիէլ վարդապետ տեղւոյն Վահմ. Կուսակալին ներկայանալով, իր առաջնորդական Պէրաթը եւ Պատրիարքարանի յանձնարարագիրը յանձներ է Ն. Վսեմութեան։ Նոյն կիրակին Եղեկիէլ վարդապետ քարոզ մը խօսելով յորդորեր է տեղւոյն ժողովուրդը հաւատարիմ մնալ Հայ. Եկեղեցւոյ դաւանութեանց, եւ բարեմաղթութիւններ ըներ է Վեհ. Սուլթանին արեւշատութեան համար։

×

Ճանիկի առաջնորդ Ցակոբ Աշոտ եպիսկոպոս, յունիս 5ի կիրակի օրը երկու քահանայ ձեռնադրեր է, տիրացու Խաչիկ Գրիգեանը՝ Տ. Արիստակէս անուամբ, եւ տիրացու Ցարութիւն Կարմիրեանը՝ Տ. Վրդանէս անուամբ։

×

Խարբերդի Հիւսէյնիկ գիւղը կրկին քարոզչի խնդրանք ըրած է Պատրիարքարանի։

×

Ցառաջիկայ կիրակի օր տեղի պիտի ունենան Նաղը-Գարուի Թաղ. Խորհրդոյ ընտրութիւնները։

×

Վարդաղարեան Բաղարատ վարդապետ Ս. Հայրապետին կարգադրութեամբ Պարսկաստանի թեմին մէջ գտնուող բոլոր դպրոցներուն ընդհանուր տեսուչ անուանուած ըլլալով, Թիֆլիսէն մեկներ է Էջմիածին՝ ուր Ս. Հայրապետին ներկայանալէ վերջ անմիջապէս Նոր Ջուղայ պիտի մեկնի։

×

Մշոյ պատր. փոխանորդ Խոսրով Ծ. վարդապետ նոր տնօրէն խորհուրդ մը կազմեր է Մշոյ Ս. Կարապետ վանքին համար։ Այդ տնօրէն խորհուրդին անդամ նշանակուած են Եղիշէ Կարապետեան, Ստեփան Պաղտասարեան եւ Կորիւն Սրապեան վարդապետները։ Այս ընտրութիւնը տեղեկագրուած է Պատրիարքարան եւ հաստատութիւնը խնդրուած։

×

Էրզրումէն կը գրեն մեզ. — «Ամսոյս 13ին քաղաքիս Ամերիկեան որբանոցին մէջ ի նպաստ Հնդկաստանի մէջ որդեգրեալ որբին, հանդէս մը տրուեցաւ, որուն ներկայ էր 200է աւելի բնարեալ երկսեռ բազմութեան մը. 130ը միայն մտից տուած առած էին որուն արժէքն էր 3 ղրուշ։ Ներկայ էին Ֆրանս. եւ Անգլ. հիւպատոսներն ու տիկիններ, ինչպէս նաեւ թարգմանները, Ամերիկեան հիւպատոսն ու մայրը, Տ. Զաւէն վարդապետ եւ Տ. Զարմայր քահանայ, Սանասարեան ուսուցիչներէ ոմանք։ Հանդիսասրահը փոքր ըլլալով բազմութեամբ խճողուած էր, այնպէս որ մարդ կը նեղուէր ազատ շունչ առնելու. նկարագրութեան արժանի ո եւ է բան չկար, հանդէսը սկսաւ՝ որբանոցին ուսանողներու, վարժուհիներու, եւ ուսուցիչներու կողմէ երգուած երգերով։ Ի վերջոյ, պատուանդանին ետին կախուած վարագոյրի մը ետեւէն, որուն վրայ ձուաձեւ ծակտիքներ կային, կարգ մը օրիորդներ միայն իրենց դէմքերը այդ ծակտիքներէն դուրս հանելով անհանգիստ հայերէն երգ մը կոկմացին. չեմ դիտեր թէ հայերէնը ինչո՞ւ ծակերէն ընել տուին։ Հանդէսին վերջանալուն միսիոնար Սթիվըլթըն առաջ գալով, անգլերէն լեզուով կարճ բանախօսութիւն մը ըրաւ, զոր հայերէնի թարգմանեց որբանոցին պաշտօնեաներէն Պ. Սիմոն Փափազեան։ Նոյն իրիկունը հանդէսին հետ դպրոցական քննութիւններն ալ փակուեցան։ Քանի մը դիտողութիւններ։ Առանկ հանդէսներ կրթիչ, հրահանգիչ բան մը ունենալու են իրենց մէջ, մինչ այս հանդամանքէն զուրկ ըլլալով՝ չափազանց ալ ձանձրոյթ պատճառեց վերոյիշեալ հանդէսը։ Միւս կողմէ գոնէ յայտագիրներ բաժնուելու էին ներկաներուն, բան մը որ անհրաժեշտ պէտք կը նկատուէր։ Ուրիշ կերպով մը աղէկ խելք չէր միակ սենեակի մը մէջ այդքան բազմութիւն հաւաքել։ եթէ երբեք նոր երկրաշարժի պզտիկ ցնցում մը պատահելու ըլլար, ա՛լ զուք զուշակեցէք հետեւանքը։»

ԱՆԿԼՕ-ՍԱՔՍՕՆ ՄՏՔԻՆ ՄԵԿՈՒՍԱՅՈՒՄԸ

(ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ՅՕԴՈՒԱԾ)

Եւրոպայի ժամանակակից դրականութեան արտադրած վէպերուն մէջ դրեթէ չկայ հատ մը—ոչ Ցունաստանէն, ոչ Հոլանտայէն, ոչ Տանիմարքայէն եւ ոչ ալ Սպանիայէն—զոր կարելի ըլլար եղածին պէս ներկայացնել անգլիացի գիւղացիներուն. այդ տեսակ արարք մը անտարակոյս իրենց համեստութեան պիտի դպչէր։ Ժամանակս չի ներեր երկարօրէն զբաղելու այս խնդրին մանրամասնութիւններով, բայց սա չատ պարզ է թէ, Եւրոպայի մէջ միլիոնաւոր ընթերցողներ կը վիճաբանին սեռային խնդիրներու. վրայ մեծ յանգնութեամբ մը, մինչդեռ Անկլօ-Սաքսոնները կը վախնան իսկ այդ տեսակ խնդիրներ յարուցանելէ։

Մինչեւ հիմա, յատկապէս չատ ակնարկութիւններ չրրի Ֆրանսայի նկատմամբ. որովհետեւ Ֆրանսա տարրեր ճիւղի մը կը վերաբերի, չատ մը տեսակէտներով։ Վերջերս, մեծ յուզում առաջ բերին Նորվեկիացի վիպագիր Պիօրնսրնի կարգ մը նամակները, որոնք մատնանիշ կ'ընէին Ֆրանսայի եւ Եւրոպայի մէջտեղ օր օրի բացուող վիհ մը, վիհ մը որ չատ աւելի լայն է, ըստ հեղինակին, Անգլիոյ եւ Եւրոպայի մէջտեղ գտնուածէն։ Այն ատեն, ամէն մարդ դէմ խօսեցաւ Պիօրնսրնի, ու ամէն մարդ ուրացաւ իր դիտութիւններուն ճշմարտութիւնը, բայց իր վկայութիւնները չատ զօրաւոր էին։ Պիօրնսրն քան մը չէր ըսեր (կ'երեւայ թէ քան մը չէր դիտեր) Անգլիացւոց նկատմամբ, բայց եթէ ընդունինք իր կարծիքը, այն ատեն մտաւորական աշխարհը երեքի բաժնուած պէտք է համարինք. Անկլօ-Սաքսոնը, Ֆրանսականը եւ հայադերմանականը։

Շատ հետաքրքրական պիտի ըլլայ դիտել թէ, քսաներրորդ դարու մտաւորական կեանքին համար Ֆրանսայի մատուցած ծառայութիւնը ինչ պիտի ըլլայ։ Տասներիններրորդ դարուն մէջ, Ֆրանսա դրեթէ տերող տարրը դարձած էր իր զրօսեցուցիչ եւ կազդուրիչ գործերով։ Վերջին հարիւր տարիներու միջոցին Ֆըրանսական գրականութիւնը, Շատոպրիանէն մինչեւ Անատոլ Ֆրանս, բոլոր աչխարհը լեցուցած է լոյսով եւ կրակով, ու տիեզերքին ամէնէն մութ խաւերն իսկ տարած է հոգւին ազատագրումը։

Բայց այսօր, ո՞ր Անկլօ-Սաքսօն երիտասարդը կարող է գնահատել Ֆրանսան. չիտակը խօսելով վերջին ութ տարիները չատ վնասեցին Ֆրանսայի prestigeին. վեց ամսուան մէջ, յաջորդարար մեռան Բրնան եւ Թէն, որոնցմէ առաջ մեռած էին արդէն հակայական դէմքեր՝ Բաուլէօռի, Լրքոնդ ար Լիլի եւ Տիւմա որդիի պէս։ Մեծ մարդոց թիւը նուազեցաւ, եւ բարձր գաղափարները ա՛լ աւելի քիչնալ սկսան։ Ֆրանսական մտքին վրայ ալ կարծես թէ տեսակ մը թմրածութիւն եւ պարապութիւն սկսած է երեւալ։

Այսու հանդերձ, ինչ որ ալ ըլլայ Ֆրանսայի վիճակը, նորէն խորունկ ցաւով ժրն է որ կ'արձանագրենք Անկլօ-Սաքսոն եւ Ֆրանսական մտքին մէջտեղ բացուող վիհը։ Տրամադրութեանս տակ գտնուած տեղը չատ նեղ է, այնպէս որ չեմ կրնար մանրամասնօրէն պատճառաբանել Անկլօ-Սաքսոն մտքին յարաճուն մեկուսացումը։ Իմ փափաքս էր միայն, ընթերցողներուն ուշադրութիւնը հրաւիրել այդ տեսակ խնդրի մը գոյութեան վրայ. ատիկա, այն կարգի երեւոյթներէն է, որոնք հաղուագէպ կերպով մը կը նշմարուին ու թեւրեւս երբեք չեն հասկցուիր, երբ տակաւին մեզի չատ մօտ են. բայց վստահ եմ թէ, քսաներրորդ դարուն բովանդակ մտաւորական կեանքին վրայ, արտաքոյ կարգի ազդեցութիւն մը ընող երեւոյթ մը պիտի ըլլայ ան։

ԷՏՄԸՆՏ ԿՕՍ

«ՍԻՐՈՅ ՅԱՂԹԱՆԱԿ»Ը
ՎԻՊԱՆ «ՓԱՏԷԼԱԿ»Ի
Կարդալ չորրորդ էջին մէջ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՊԱՊԻՆ ՅՈՐԵԼԵԱՆԸ

Հռոմէն յուլիս 6 թուականով կը հեռագրուի թէ, Պապին յորելեանին առիթով, նոյն օրը Վատիկանի մէջ 1500 հոգիներու ճաշ տրուեցաւ, որուն ներկայ գտնուեցան զանազան բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ։ Սեղանի միջոցին երաժշտախումբ մը զանազան կտորներ կը զարնէր։ Կէս օրէ վերջը, ժամը 6ին Հռոմի բոլոր կաթոլիկ ընկերութիւնները Վատիկան փութացին, Պապին յայտնելու համար իրենց յարգանքը։ Պապին ընդունելութեան տեղը զարդարուած էր տունկերով եւ ծաղիկներով։ Պապին համար շքեղ կերպով զարդարուած բեմ մը պատրաստուած էր։ Ընդունելութեան տեղը լեցուած էր անագին բազմութեամբ, որ բուռն համակրութեան ցոյցերով ընդունեց Պապը, սրահէն ներս մտած պահուն, եւ երաժշտախումբն ալ սկսաւ Վատիկանի աղօթքը զարնել։ Երաժշտախումբէն վերջ, քանի մը հարիւր հոգիներէ բաղկացած նուագախումբ մը Մարքոնիի հեղինակած մէկ եղանակը երգեց։

Երգեցողութենէն վերջ կաթոլիկ հաստատութեանց բազմաթիւ աշակերտներ, երաժշտախումբերով անցան Պապին առջեւէն, որ վերջապէս, նորոդ կեցցէի աղաղակներու ընդմէջ, իր օրհնութիւնը տուաւ։ Պապը 20 վայրկեան մնաց իրեն յատուկ բեմին վրայ։ Անգին բազմութեան, հաւաքման տեղէն դուրս ելլելու ատեն, որովհետեւ միայն մէկ դուռ կար, շատ մը դժուարութիւններու տեղի տուաւ եւ քանի մը թեթեւ նուազումներ պատահեցան։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Անգլիոյ Երեսփոխանական ժողովի յուլիս 7ի նիստին մէջ Ուոլդրն կը հարցնէ թէ արդեօք արտաքին գործոց նախարարութեան խորհրդական Քրէնպորն ճիշդ կերպով ներկայացո՞ւց Անգլիոյ բռնած դիրքը արտասահմանի պետութեանց հանդէպ, երբ վերջին հինգշաբթի օրուան ժողովին մէջ յայտարարեց թէ, Անգլիոյ գործը չէ, հետամուտ ըլլալ որ դաշնակցութիւններ կնքէ, այլ կ'ընդունի, եթէ այդ տեսակ դիմումներ ըլլան իրեն։ Ուոլդրն կը հարցնէ նաեւ թէ արդեօք կառավարութիւնը չի՞ փափաքիր նոր յայտարարութիւն մը ընել, ասով Անգլիոյ դաշնակիցներուն կողմէ սխալ հասկացողութեան մը առաջը առնելու համար։

Պալֆուր պատասխանեց թէ, եթէ այդ կերպով Քրէնպորնի ատենաբանութեան մէջ միայն նախադասութիւն մը առնուի, ատիկա կրնայ սխալեցնող տպաւորութիւն մը յառաջ բերել։ Աւելի պէտք է յիշել թէ, Քրէնպորն իր ատենաբանութեամբ չեղած է որ Անգլիա իրեն առաջարկուած ամէն գինակցութիւն, ամէն պայմաններով ստիպուած է ընդունիլ, նկատելով որ ինքը միջազգային քաղաքականութեան մէջ մեկուսացած դիրք մը ունի։ Այս տեսակ ըմբռնում մը կառավարութեան ըմբռնումը չէ եւ Քրէնպորն աղէկ ըրաւ այդ ըմբռնումը մէկին կերպով պարզելով։ Երբեք չպիտի ուզէինք մտքերնուս անցընել թէ Ճարոնի հետ մեր դաշնակցութիւնը երկուքին հաւասար նոյն նպատակներով եւ բացարձակ հաւասարութեան մը հիման վրայ տեղի ունեցած չըլլայ։ Պալֆուր կը հաղորդէ նաեւ թէ ինքը կը վախնայ որ աչնան նստաշրջանի մը անհրաժեշտ պիտի ըլլայ, կրթութեան օրինագծին վրայ ըլլալիք խորհրդակցութեանց երկարատեւելուն հետեւանքով։ Հաւանական է որ Խորհրդարանը օգոստոսին սկիզբները իր նիստերը դադրեցնէ եւ հոկտեմբերի կէսերուն վերստին գումարուի։

Պատերազմական Նախարար Պրոտրիք զանազաններու կողմէ եղած հարցմանց կը պատասխանէ, ի մասին Սէնդհրսդի մէջ վերջերս զինուորական պաշտօնատարներուն, զինուորական կարգապահութեան մէջ ունեցած ծանր թերացումներուն, եւ կ'արդարացնէ ցարդ հասած գիւղոնութիւնները։ Պրոտրիք ցաւ կը յայտնէ այնքան խիստ կարգապահական միջոցներ ձեռք առնելուն համար թէեւ այդ միջոցներուն ինքը համակարծիք եղած է ամէն կերպով։

Զ. ԷՄՊԸՐԼԷՅՆ

ԵՒ ԲԱՐԵՅՈՒՍՈՅ ԴԱՂԹԱՎԱՅՐ

Յուլիս 5ին Անգլիոյ Երեսփոխանական ժողովին մէջ Սպիտակ տետրակ մը ցրուուեցաւ, որ կը լսանդակէ գաղթային նախարար Զէմպրլէյնի մէկ հեռագիրը ուղղուած Բարեյուսոյ գաղթավայրի կառավարիչ Հիլհոուզենսընին։ Այս հեռագրին մէջ Զէմպրլէյն կը հակառակի կառավարչին այն դիմումին, որով այս վերջինը ժամանակի մը համար կ'առաջարկէ Բարեյուսոյ գաղթավայրին մէջ եղած ներկայացուցչական կառավարութեան ձեւը վերցնել։ Զէմպրլէյն դիտել կուտայ թէ, ներկայացուցչական կառավարութեան բարձումը, պատասխանատուութեամբ կառավարուող գաղթավայրի մը մէջ, իր նմանը չունի ընաւ, եւ միայն կայսրութեան խորհրդարանին որոշմամբը կարելի է։ Ասկէ զատ Բարեյուսոյ գաղթավայրի խորհրդարանին անդամներուն փոքրամասնութիւնը միայն ստորագրած է կառավարչին խնդրագիրը։ Վնասուց հատուցման օրէնք մը անհրաժեշտ է, պատերազմի միջոցին եղած կարգադրութիւնները վաւերացնելու, եւ ծախքերն ալ, տեղի ունենալէն վերջը այսօր ընդունելու համար, գործեր որոնք առանց խորհրդարանական իշխանութեան մը չեն կրնար կատարուիլ։ Բրիտանական կայսերական կառավարութիւնը կը յուսայ որ Բարեյուսոյ գաղթավայրի խորհրդարանը, այս խնդիրներով զբաղած ատեն պիտի դդուշանայ, ո եւ է դժգոհութիւն մը, կամ ցեղային ատելութիւն մը յառաջ բերել, նկատի ունենալով որ անցեալի մասին դիրար մեղադրելները ոչ մէկ բարիքի կրնան ծառայել։

Անգլիական կառավարութիւնը սա կարծիքը ունի որ, Բարեյուսոյ գաղթավայրի ներկայացուցչական կառավարութեան ձեւին, առանց կայսրութեան խորհրդարանին հարցուելու բարձումը, ոչ թէ պիտի օժանդակէ, որպէս զի ժողովրդային հատուածներու միջեւ ցեղային ատելութիւնները մարին, այլ ընդհակառակը յուզեալ տրամադրութիւնը աւելի սրուած վիճակի մը պիտի հասնի։ Ընդունելի չէ, կ'ըսէ Զէմպըրլէյն, Բարեյուսոյ գաղթավայրի կառավարչին այն ենթադրութիւնը թէ այնտեղի խորհրդարանը չպիտի քուէարկէ այն անհրաժեշտ միջոցները, որոնք նպատակ ունին երկիրը հանդարտեցնել։ Այս պատճառաւ կայսերական կառավարութիւնը համաձիտ է գաղթավայրի նախարարներուն, սա կէտին մէջ, որ անոնք գաղթավայրի խորհրդարանը կարելի եղածին չափ շուտով բանան։ Կայսերական կառավարութիւնը այնքան աւելի պատրաստակամութեամբ կը հաւանի այս որոշման, որքան ապահով ըլլայ թէ լուրջ փափաք մը կայ, ամէն նոր վէճէ հրաժարելու եւ պատերազմի միջոցաւ յարուցուած կիրքերը հանդարտեցուելու։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

Ֆրանսական Խորհրդարանը յուլիս 7ի իր նիստին մէջ զբաղեցաւ չորս ուղղակի տուրքերու օրինագծին վիճաբանութեամբ։ Լոքրուա երեսփոխանը ցաւ յայտնեց որ վիճաբանութեան առարկայ օրինագիծը, այնքան յաճախ կերպով խօսուած, եկամուտի վրայ դրուած տուրքին գործադրութիւնը կը յետաձգէ։ Ելմտական Նախարար Ռուվիէ կը պատասխանէ թէ, նախ քան տուրքերու բարենորոգմանց իր առաջարկները ընելը, կ'ուզէ պիտանի անհրաժեշտ առաձգականութիւն մը տալ։ Եթէ այս մասին արդիւնք մը ձեռք անցուի, ինքը այն տեսակ պիտանի մը պիտի պատրաստէ որ ապահովէ պետական եկեւմուտքին հաւասարակշռութիւնը։ Ելմտական Նախարարը կը յուսայ թէ մինչեւ հոկտեմբերին կէսերը կարող պիտի ըլլայ այդ տեսակ պիտանի մը ներկայացընելու։ Իսկ գալով ամբողջացուցիչ տուրքերուն, անոնք չորս ուղղակի տուրքերէն մէկին կամ մէկ քանիին տեղ պիտի բռնեն (Հաւանութիւն)։ Ռէյլ երեսփոխանը երկար բացատրութիւններ տալով դէմ կը խօսի արմատական կուսակցութեան ելմտական քաղաքականութեան։ Վարկի յանձնաժողովին ատենապետը, Տումէ, կը պաշտպանէ օրինագիծը եւ կ'ըսէ թէ կարելի չէ քանի մը օրուան մէջ, հասոյթի տուրքին օրինագիծը կարգադրել։ Յանձնաժողովը վստահ է որ, կը յարէ Տումէ, կառավարութիւնը, Խորհրդարանի բացման ատեն պիտի ներկայացնէ հասոյթի տուրքին օրինագիծը։

Ժորէս երեսփոխանը Ռուվիէի կողմէ ընդունուած բանաձեւ մը կ'առաջարկէ, որ կառավարութեան հասոյթի տուրքին նկատմամբ ըրած պաշտօնական խոստումը կը հաղորդէ։ Ռիպօ կը յարէ թէ, այս խնդիրը որ այնքան ատենէ ի վեր կուսակցութեան մը ի նպաստ շարժման առարկայ եղած է, պէտք է խորհրդարանին ներկայացուի։ Ժորէսի բանաձեւը կ'ընդունուի միաձայնութեամբ եւ ասով կը փակուի ընդհանուր վիճաբանութիւնը։

Խորհրդարանը 241ի դէմ 262 ձայնով մերժեց Տիւմոնի այս բանաձեւը, որուն դէմ խօսած էր գլխաւորաբար ելմտական Նախարարը։ Ասկից վերջ ուղղակի տուրքերու մասին եղած ամբողջ օրինագիծը ընդունուեցաւ 16ի դէմ 503 ձայնով։ Նիստը փակուեցաւ, հետեւեալ օրը, երեքշաբթի, գումարուելու որոշումով։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

★ Ինչպէս արդէն ժամանակին զրուած է, Իտալիոյ եւ Զուիցերիական դաշնակցութեան միջեւ դիւանագիտական յարաբերութիւնները ցարդ խզուած կը մնան։ Այս օրերս ընդհանուր զրոյց մը կայ թէ յիշեալ երկու երկիրներուն միջեւ դիւանագիտական յարաբերութիւնները պիտի սկսին միջազգային կարգադրուելով։ Լօզանի թերթ մը կը զրէ այս առթիւ թէ միջազգը կարգադրելու պաշտօն ունեցող երրորդ անձի մը դիմումները թէ Իտալիոյ եւ թէ Զուիցերիական դաշնակցութեան կողմէ լաւ ընդունելութիւն գտած են եւ նոյն իսկ կը յուսացուի որ մինչեւ յուլիսին վերջերը երկուստեք դեսպանները զրկուին նորէն։

★ Բոդ Առթիւրէն յուլիս 7 թուականով կը հեռագրուի թէ քոլէրան Լիսաբոն երկարութեամբ կը ճարակի Մանչուրիոյ մէջ։ Ինքաուս-Դիլինկի երկաթուղիի գծին շրջանակին մէջ իսկոյթ տեղեր բազմաթիւ դէպքեր տեղի ունեցան։ Մանչուրիա գտնուող ռուս զօրքերուն մէջ քոլերայի դէպքեր տեղի ունեցած են։ Ինքաուի մէջ ցարդ 396 հոգի բռնուած են համաճարակէն եւ 334 հոգի մեռած։ Համաճարակէն մեռնողներուն մեծ մասը Չինացիներ են։

★ Հռոմէն 7 յուլիս թուականով կը հեռագրուի թէ Բոբոյ Ռոմանօի գրածին նայելով, Իտալիոյ թագաւորը ուրբաթ (վաղը) դիւերը, արտաքին գործոց նախարար Բրիենդղի ընկերակցութեամբ, պիտի մեկնի Ռաքոնիճիէն եւ շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին պիտի հասնի ռուսական սահմանագլուխը, ուր մեծ իշխան Վլատիմիրէ եւ բարձրաստիճան սպաներէ պիտի ընդունուի։ Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորը Բեզէրհոֆ կը ժամանէ կիրակի առաւօտ ժամը 8ին։ Նոյն օրը Բեզէրհոֆի մէջ տեղի կ'ունենայ պաշտօնական հացկերոյթ մը։ Հռոմի մէջ գտնուող ռուս գաղթականութիւնը Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորին Ռուսիա ճամբորդութեան առթիւ հանդիսաւոր հացկերոյթ մը պիտի սարքէ։

★ Ճարոնի երբեմնի նախարարապետ կոմս Մացուքատա, որ, ինչպէս յայտնի է, բաւական ատենէ ի վեր Եւրոպա կը զրտնուի, յուլիս 10ին (այսօր) Վիէննա պիտի ժամանէ։ Ճարոնցի քաղաքագէտը, որ չատ մը օրեր պիտի մնայ Վիէննայի մէջ, նպատակ ունի, ուրիշ եւրոպական մայրաքաղաքներու մէջ ըրածին պէս, տեսակցութիւններ ունենալ աւստրիական մայրաքաղաքի քաղաքական եւ ելմտական շրջանակներէն կարեւոր անձնաւորութիւններու հետ։

★ Յուլիս 6ին, Վիլէ-Բոտրէի մէջ տեղի ունեցաւ Ալէքսանտր Տիւմա հօր ծննդեան հարիւրամեակի հանդէսը, որուն ներկայ էին նաեւ կրթական նախարար Շոմիէ եւ բազմաթիւ բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ։ Տիւմայի արձանին առջեւ, կրթական նախարարը ատենաբանութիւն մը ըրաւ, որով ի վեր հանեց Տիւմայի արդիւնաւորութիւնը եւ իր ստեղծագործութեանց յաջողութիւնը եւ գովեց իր հերոսական նկարագիրը, որ կատարելապէս կը համապատասխանէ Ֆրանսական հոգիին առանձնայատկութեանց։

★ Սրոքհոլմս Տակպլատ իրազեկ աղբիւրէ կը տեղեկանայ թէ, ընտրական օրէնքի մասին նոր կառավարութեան տեսակէտը հետեւեալն է.—Հողային ռակի օրէնքը պէտք է ջնջուի, ընտրական իրաւունք պէտք է վայելէ իւրաքանչիւր պատժէ ազատ չուէտական քաղաքացի, որ 25 տարեկանը արդէն լրացուցած է եւ որ իր զինուորական ու տուրքի պարտականութիւնները կատարած է, գիւղական եւ մեծ քաղաքի համայնքները, հաւասար պայմաններով պիտի մասնակցին խորհրդարանին։

★ Ուաշինկդընէն կը հեռագրուի 6 յուլիս թուականով թէ, չինական կառավարութիւնը դիմում ըրած է ամերիկեան կառավարութեան, անոնց ծառայութիւնները խնդրելով, որպէս զի Թիէն Զինի մէջ տակաւին զօրագունդեր ունեցող պետութիւնները համոզէ անկից հեռանալու։ Մ. Նահանգներու արտաքին գործոց նախարարութիւնը որ այս խնդրոյն մէջ, Թիէն Զինի միջազգային զինուորական պաշտօնատարներու համակարծիք չի թուիր ըլլալ, մասնակից պետութիւններուն պիտի հաղորդէ Զինաստանի խնդիրքը։

★ Ռոյթէրի գործակալութիւնը 7 թուականով Քիւրասաօէն կը հաղորդէ թէ Քասդրօ նախագահը յուլիս 8ին կը հեռանայ Քարաքասէն, Վալենսիայի մէջ հաւաքուող զօրագունդերուն վերին հրամանատարութիւնը ստանձնելու եւ Մէնտոցայի առաջնորդութեամբ գործող ապստամբներուն դէմ քալելու համար։ Քասդրոյի բացակայութեանը զօրավար Կոմէս պիտի ներկայացնէ նախագահը։

★ Բարիզի յուլիս 6ի թերթերը կը հաղորդեն թէ Տէլքասէ, նախարարաց խորհուրդի վերջին նիստին մէջ իր զարմացումը յայտնեց որ, ոստիկանութիւնը արտաքին գործոց նախարարութեան մէջ պաշտօնավարող բարձրաստիճան անձնաւորութեան մը՝ Կավառիի տունը խուզարկութիւն կատարած է, անստորագիր եւ բացարձակ կերպով անհիմն յայտարարութեան մը վրայ թէ, Կավառի կը պահէ Հիւմպէռ ընտանիքը։

★ Պարչելոնայի մէջ, յուլիս 6ին բացուեցաւ ծովային աշխատաւորներու համաժողովը, որուն ներկայացուցիչներ զրկած էին բոլոր սպանիական ծովեզերքներու վրայ գտնուած նահանգներէ։

★ Պարսից Շահը որ Քարլսպատ կը գտնուէր, յուլիս 8ին Օսդէնտ գնաց, ուր պիտի մնայ 2-3 շաբաթ եւ յետոյ Լոնտոն պիտի մեկնի։ Պարսկական դեսպան Նէրիման խան Քարլսպատէն սկսեալ՝ պիտի ընկերանայ Շահին ճամբորդութեանց։ Շահը Լոնտոնէն Գերմանիոյ վրայով Ռուսիա պիտի երթայ, ուր մտադիր է մնալ նմանապէս երկար ատեն, ուրկէ Պարսկաստան վերադառնալէ առաջ պզտիկ ճամբորդութիւն մը ալ պիտի կատարէ։

★ Մադրիտէն 6 յուլիս թուականով կը հեռագրուի թէ Հիկուէսա տէ լա Սէռէնայի մէջ (Պատախոզի նահանգ) սոսկալի փոթորիկներ տեղի ունեցած են յուլիս 5ին։ Երկու գիւղացիներ կայծակնահար եղան։ Ամբողջ ցանքը փճացած է։ Ընդհանուր նիւթական վնասը մէկ միլիոն բեզէդա կը հաշուուի։

★ Շիքակոի մէջ մսավաճառի ատենին հաստատութիւն մը ամբողջովին այրած է, մէկ միլիոն տոլարի վնաս պատճառելով։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԱՑՍՕՐՈՒԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ 9 յուլիս.—Այսօրուան բժշկական տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ թագաւորին առողջական վիճակը կը շարունակէ բարւոքիլ, առանց ընդհատման։

ԼՈՆՏՈՆ 9 յուլիս .— Պ. Զէմպրլէյնի առողջական վիճակը գոհացուցիչ է։ Նախարարը հիւանդանոցէն ելլելով տուն փոխադրուեցաւ։

ԼՈՆՏՈՆ—Լոնտոնի մօտ, Ուէսթքրէյտընի կայարանը ընդհարում մը տեղի ունեցաւ ճամբորդներու կառախումբի մը եւ վայրաշարժի մը միջեւ։ Տասներեք հոգիներ վիրաւորուեցան, որոնցմէ ոմանք ծանրապէս։

ՎԻԵՆՆԱ.—Եգիպտոսի Խեդիվը հոս հասաւ։

ԵԱԼԹԱ.—Թոլսթոյի կոմսը ապաքինեցաւ։

ԲԱՐԻԶ.—Երեսփ. ժողովը չվաւերացուց Կոմս տը Ժան տը Քասթէլանի ընտրութիւնը։ Ծերակոյտը ընդունեց ուղղակի տրոյ եւ 3½ % Ռանթին փոփոխման օրինագիծները։

ՍԲԱ.—Պելճիգայի թագուհին պաղառած ըլլալով, իր առողջութիւնը մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէր երէկ։ Այսօր սակայն ո եւ է վտանգ հեռացած է։ Թագուհին պիտի կրնայ կէս օրէն վերջը անկողնէն ելլել։

ՊՕԼՕՆԵԼ.—Քաղաքին կեդրոնը, Ռիծօլի փողոցին մէջ հրդեհ ծագեցաւ նպարավաճառի մը խանութէն, քարիւղի պայթման հետեւանքով։ Հրդեհը տարածուեցաւ յարակից տուներուն վրայ, սակայն վերջապէս կարելի եղաւ մարել։ Քառասունի չափ վիրաւորուածներ կան։

ՍՕՖԻԱ.—Սոպրանիէն 56ի դէմ 111 ձայնով վերջապէս ընդունեց փոխառութեան ծրագիրը։ Ի նպաստ ծրագրին քուէարկեցին հետեւեալները.—Նախարարները, կառավարական կուսակցութիւնը, Սթամպուլովեանները (մէկ ձայն միայն), Քարավէլեանները եւ ուրիշներ։ Ծրագրին հակառակ քուէարկեցին՝ Ազգայնական կուսակցութիւնը, Քարավէլեան կուսակցութենէն բամնուածները, հանրավարականները եւ հողագործական կուսակցութիւնը։

ԲԱՐԻԶ.—Կ. Պոլսոյ Ֆրանսական դեսպան Պ. Քոնթան դէպ ի պաշտօնավայրը պիտի մեկնի յուլիս 24ին։

ԲԱՐԻԶ.—Հանրապետութեան նախագահը Սիամի գահաժառանգ իշխանը ընդունեց այսօր։

ԼՈՆՏՈՆ.—Զօրավար Միթուէն Լոնտոն հասաւ այսօր։

ՔԱՐԼՍՊԱՏ.—Պարսից Շահը Օսթէնտ ուղեւորեցաւ, ուր պիտի մնայ քանի մը օր, Քոնթրէքսէվիլ երթալէ առաջ։

ՄԱՏՐԻՏ.—Բուռն փոթորիկ մը աւերեց Պատախոզ նահանգը եւ բոլոր հունձքերը փճացուց։ (Տես «Մանր Լուրեր»ը)։

ԲԱՐԻԶ.—Ծերակոյտը առանց փոփոխման քուէարկեց 3½ % Ռանթին 3 % ի փոխելու ծրագիրը։

ՀՌՈՄ.—Կը հաւաստուի թէ Զարը ներկայ պիտի գտնուի Իտալիոյ թագաւորին զաւակին մկրտութեան հանդէսին Հռոմի մէջ։ Փոքրիկ իշխանին ծնունդը տեղի պիտի ունենայ, կը կարծուի, յառաջիկայ դեկտեմբերին։

ՊԵԼԿՐԱՏ.—Սերպ թագաւորին եւ թագուհիին Զարին տալիք այցելութիւնը տեղի պիտի ունենայ սեպտեմբերի վերջին, Լիվատիայի մէջ։ Իրենց վերադարձին Պոլսէն ալ պիտի անցնին։

ԵԱԼԹԱ.—Կոմս Թոլսթոյի կատարելապէս ապաքինած ըլլալով այս առաւ Սեւաստարոյ ուղեւորեցաւ։

ԼՈՆՏՈՆ.—Անգլիոյ Էտուըրտ թագաւորին ախորժակը բացուեցաւ։ Բժշկական քննութենէն առաջ եկած վէրքը գրեթէ սպիացած է։

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 9 յուլիս.—Էտուըրտ թագաւորին վիճակը շատ գոհացուցիչ է։ Բաղձանք յայտնած է որ իր թագադրութիւնը կատարուի օգոստ. 14ին սկսող շաբթուն մէջ։

ԲԱՐԻԶ.—Պելճիոյ թագուհին, որ Սբա կը գտնուի, ծանրապէս հիւանդ է։

ԱՌԵՒՏՈՒՐԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

ՄԱՆԶԷՍԹԸՐ, 10 Յուլիս 902

ԲԱՄՊԱԿ

Հեռ. այսօրուան Սբօթ պարսատ 5 Բէնս
Ցառաջ. օգ.-սեպտ. յանձնելի 4 51/64 »

Բամպակի գինը շաբթուս զգալի եւելուէյներ ունեցաւ, միշտ շահադէաներու խաղեր, որոնք հրապարակի ընդհանուր կացութեան վրայ ո՛ եւ է ազդեցութիւն մը չեն կրցած ունենալ, վասնզի ամէն գնող այս եղանակիս գնում չի կրնար ընել։

ՄԱՆԱԾ

Մանածի գործարանները մի միայն արդէն յանձնարարուած օրտինոներով զբաղած են. նոր վաճառում ըրած չունին, վասնզի բամպակի գնոյն սղութեան պատճառաւ նոր engagementի մտնելու կը վախնան։ Իրենց այս վիճակը ստիպած է զիրենք որպէսզի գիներնին բարձր բռնեն։

ՊՈԼՍՈՅ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

Պոլսոյ հրապարակի մանածի գործերը դանդաղ են. այս եղանակին արդէն գործ չսպասուիր, վասնզի դաւառները ամէն կողմ կալով կը զբաղին։ Բուսմէլիէ թէ Անատոլուէ, հունձքի եւ պօսքանոներու մասին հասած նպաստաւոր լուրերը ամենուն մեծ յոյս կը ներշնչեն թէ աչնան լաւ գործառնութիւններ տեղի պիտի ունենան։

(ԿՈՂՈՊԱՍՄԱ)

ԿՈՂՈՊ

ուշնչեն մանկի քուրսի ոչնչով մարմն յոգ մը ամ մարաց մը վատ մը մեսա մը զգեցուսգեմուն գալով քուրսանոտ նղսվի իմրաց յուռեղ ամուտ հել հշ մվնգով ամ ամ-ով հղվ հել հշ հաչ մեգեանշամ գիմիաս ու ոչիաջվի գամիսվ նղանեմեն մշ մը գամ ճշը ուսանգիմրաց տրվ ղրնվը ռանգ մը քանն գիմանն տաշ ռ-ամիվ ճշը ուսանգ գամիմանի նեսամիսանվի մարաց ռանգ ռասամամ ռ ռանգիսա ան ռանվ մանն սիաանգիմ գանուցանն տանը ռանվ մանն ինաշ գռան մանգ մ ամ նաստ ամ ամ ամ